

VIČI TIŠE, BATO

Knjigu je ilustrovao Tomáš Kučerovski
© Tomáš Kučerovský, 2016

VIČI TIŠE, BATO

Ivona Bžezinova

Sa češkog preveo
Uroš Nikolić



HELIK S

Naslov originala
Ivona Březinová:
ŘVI POTICHU, BRÁCHO

Copyright © Ivona Březinová, 2016
Copyright © 2022. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Vesna Đukić

Fotografija na prednjim koricama
Bojan Džodan

Štampa
DMD štamparija, Beograd

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-075-2

Smederevo, 2022.

www.heliks.rs



Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Sadržaj

1. Plava	7
2. Formular	17
3. Pokisla	27
4. Raspored	35
5. Anonimus	45
6. Oluja	53
7. Poseta	61
8. Šuma	69
9. Dnevnik	77
10. Monsun	85
11. Asperger	93
12. Marta	103
13. Čizme	113
14. Policija	123
15. Paradajz-čorba	131
16. Socijalna služba	141
17. Fikus	151
18. Poklopac	161
19. Baget	171
20. Rajsferšlus	181
21. Krila	191
Pogovor	199
<i>Beleška o piscu</i>	202
<i>Beleška o prevodiocu</i>	203



1. Plava

„Plava! Plava!“, začulo se pred vratima Pameline sobe, a odsečni udarci pesnica zasuli su stakleni paravan.

„Šta? Šta se desilo?“, pridigla se, preplašena.

„Plava!“, ponovio je glas, a trenutak kasnije pesničenje je odzvanjalo pred vratima dnevne sobe.

Pamela se s olakšanjem srušila natrag na jastuk. Činilo joj se da je tek malopre zaspala. Ovakvo buđenje nije bilo okej. Odmah zatim sinulo joj je kako plava, odnosno ponedjeljak, znači i prvi dan u novoj školi.

„Neee“, jauknula je.

Bilo je petnaest do sedam. Najradije bi ceo dan provela u krevetu, ali po bratovljevom vrištanju procenila je da će u školi imati više mira. Uzdahnula je i dohvatila plavu majicu složenu kraj kreveta, a onda se odvušla do kupatila.

„Pravim doručak, požuri“, dobacila joj je mama koja je takođe zvučala kao da bi joj dobro došlo još malo sna.

Prošla noć nije bila mirna. Jeremijaš se još nije navikao na stan u koji su se preselili pre mesec dana. Danas se probudio malo iza ponoći, a zatim je u pravilnim razmacima od dvadeset minuta povlačio vodu u kupatilu sve do jutra. Pamela je

zaključila da je pospremao. Gumica za kosu, ukrasna šnala i privezak za ključeve nestali su joj bez traga. A mama je ostala bez pakovanja papirnih maramica, hemijske olovke, markera i nekoliko vizitkarti koje je prethodne večeri ostavila na kuhinjskom stolu. Najviše joj je bilo žao vizitkarti, jer one su značile kontakt s potencijalnim klijentima kojima bi mogla da vodi knjige od kuće.

Kada je Pamela provirila u kuhinju, Jeremijaš je već sedeo za stolom, pažljivo vadio grožđice iz svoja četiri kolača i ređao ih na salveti na jednakom razmaku.

„Plava“, zadovoljno je izjavio spazivši boju njenog rukava. „Plava“, ponovio je dok je majčina ruka u plavom džemperu pred njega spuštala šolju za čaj.

Njegovu šolju za čaj. Imala je sliku slona čija je surla formirala dršku. Pre nekoliko godina, kada je mama primetila da se Jeremijaš vezao za tu šolju, pokupovala je čitavu seriju. Ali, i pored sve predostrožnosti, šolje su se jedna za drugom razbijale. Ova je bila pretposlednja. Šta će se desiti kada se razbije i poslednja, mama i Pamela nisu smele ni da zamisle.

Jeremijaš je sažvakao kolače. Popio je čaj i obrnuo šolju naopačke, ne bi li im stavio do znanja da je prazna. Preostale kapi tečnosti slivale su se niza zidove šolje i polako ostavljale jedva vidljivi, kružni otisak na salveti. Mama je odavno shvatala da su svi njeni pokušaji da ga oduči od tog rituala čisto gubljenje energije. A briga o dečaku kao što je on iziskivala je i poslednju trunku energije.

Jeremijaš je ustao i otišao do vrata, noseći veliki, pocinkovani poklopac šerpe u kakvoj se u stara vremena iskuvavao veš. Nije bilo potrebe da gledaju na sat. Znali su da je tačno 7 i 10.

„Idemo“, rekla je mama i dohvatila tašnu.

Bilo je nezamislivo da iz kuće izađu makar pet minuta kasnije. Ili ranije. Sat u Jeremijaševoj glavi nije se mogao prevariti. Ako su jednom krenuli u školu u 7 i 10, u isto vreme će kretati i ubuduće, bez obzira na to u kom se gradu škola nalazi, ili koliko je daleko od kuće.

Na nesreću, ispred lifta su naleteli na komšinicu.

„Jeste li se smestili, deco?“, razdragano je započela. „Gde ćete sa tim poklopcem?“

Mama i Pamela zaustile su da odgovore, ali Jeremijaš je bio brži.

„Nije plava!“, vrisnuo je i kažiprstom ubo komšinicu u stomak.

Gospođa Souhradakova zaprepašćeno je jauknula.

U tom trenutku stigao je lift. Jeremijaš je odgurnuo komšinicu u stranu i ušao u kabinu, noseći poklopac kao što je Ahil nosio svoj štit.



„Nije plava. Ne ideš“, odbrusio je preko ramena.

„Ali... kako to... derišite jedno nevasпитano!“, komšinica je pripretila pesnicom.

„Oprostite. Oprostite, i nemojte se ljutiti. Nije tako mislio“, mama se izvinjavala.

Pamela je samo postideno slegnula ramenima. Šta se to desilo, što je bilo toliko strašno? Bio je to samo još jedan u dugom nizu blamova.

Bila je ubedena da će u školu stići prva, budući da je krenula toliko ranije, ali u učionici je neki dečko već sedeo i zurio u tablet.

„Ćao“, osmehnula se i prišla mu. „Je l' ovo osmi? Jeste? Ja sam nova. Zovem se Pamela“, pružila mu je ruku.

Letimično ju je pogledao od desnog ramena sve do kolena i ivice suknje, dok je ispruženu ruku sasvim ignorisao.

„Nova? Šta to znači? Nisi bila ovde prošle godine?“

„Nisam, nisam. Zašto, delujem ti poznato?“, osmehnula se i odbijenom rukom žustro prošla kroz kosu, jer nije znala kojim drugim manevrom da prikrije dečakovo nevaspitanje.

„Poznato? Ne lupaj!“, odbrusio je i izjurio iz učionice.

„Dobro je počelo“, uzdahnula je, a zatim i sama krenula u hodnik.

Pomislila je da će bolje biti ako je novom razredu predstavi direktorka, ili makar razredni. Ovog dečaka je očigledno zaskočila, sa ostalima neće napraviti tu grešku.

Nova škola. Novi drugovi. Malo sam se plašila, ipak je to osmi razred, ali prvi dan je dobro prošao. Dobro, ne računajući onog dečka odmah ujutru. Četvrti put menjam školu, tako da već znam šta me čeka. Pogledi izdaleka. Šaputanja devojčica. Probni

bezobrazluci dečaka. Pitanja nastavnika o prethodnoj školi i o mom uspehu. Normalne stvari. Za nedelju-dve izgubiću se u gomili. I to ne samo prividno već i stvarno. Moram. Hoću. Neću izdržati sama među svima njima. Hoću da osetim kako nekom, negde pripadam. Škola ne deluje loše. Strašno, baš strašno želim da izdržim ovde do kraja devetog razreda. Ali to ne zavisi od mene, već od Jeremijaša. Ako batu opet izbace iz škole, tornjamo se dalje, kao toliko puta dosad.

„Kako je prošlo?“, obazrivo je pitala mamu tog popodneva. „Sve u redu?“

„Manje-više“, klimnula je mama. „Nije mi dao da ga doprattim u učionicu. Ali rekla sam vaspitačici kako mu poklopac niko ne može uzeti na silu, i da će ga odložiti samo ako on bude hteo.“

„To je tačno“, prasnu Pamela u smeh, setivši se kako je pre samo pola godine jedan zubar bezuspešno pokušao isto.

Samo, tada nije bilo nimalo smešno. Taj zubar je mislio da će savladati Jeremijaša, ali vrlo brzo je dobio poklopcem po glavi, i morali smo da se vratimo kući. Sledeći put sestra je predložila da Remik sedne na poklopac, a zatim smo sve uradili onako kako smo vežbali, prateći brošuru. Sedi na stolici. Otvori usta. Pusti da ti poprave zub. Isperi usta. Ne gutaj vodu, već je pljuni u posudu levo od stolice. Ponovo otvori usta... zašto i najjednostavnije stvari kod Remika moraju biti toliko komplikovane?

„Samo, Remikova vaspitačica mi se nimalo ne sviđa“, mama je trgla Pamelu iz razmišljanja. „Nisam sigurna da će ga savladati. Učinilo mi se da ga se plaši. Ali moramo se nadati da neće napraviti nekakav kiks.“

„Neće, kevo, videćeš“, Pamela je pogladila majku po glavi.

Opet joj izbijaju sede, natmureno je primetila. Još je mlada za to.

„U subotu ću da te ofarbam, važi?“

„U redu“, mama se oraspoložila. „Ako bude vremena. Volim te“, privukla ju je u krilo.

„I ja tebe volim, mama. I Jeremijaša.“

„Znam.“

„Igra se s rajskeršlusom?“

„Da. Imaćemo malo mira. Iskoristi to i idi da pišeš domaći.“

„Mama, prvi dan je, još nemamo domaći.“

„Eto, vidiš“, uzdahnula je mama. „Toliko sam umorna da sam skroz zaboravila.“

„To ti je od selidbe. I zato što Remik nije proveo leto u kampu. Nisi stigla da se odmoriš.“

„Neću stići ni danas“, setno je rekla i pokazala na odškrinuta vrata.

„Gladan si“, objavio je Jeremijaš.

„Gladan si? Dobro. Šta treba da radiš?“, pitala je mama i odvela ga do zida sa ilustracijama. „Kaži mi“, pokazala je na prvi piktogram.

„Pranje ruku“, rekao je Jeremijaš i otrčao u kupatilo.

Ubrzo se vratio.

„Hleb je u kutiji.“

„Uzela si rezani?“, mama se okrenula ka Pameli. Ova je ćutke klimnula i s police dohvatila kalupe za božićne kolačiće.

„Kolačići“, Jeremijaš se razmahao, a dok je Pamela prekrajala komade hleba u željeni oblik, otrčao je do postera ne bi li se uverio da postupa pravilno.

„Frižider. Salama“, ponovo je zamahnuo.

Zatim je iz masnog papira izvukao šnite salame, jednu za drugom, i nespretno ih ređao na četiri parčeta hleba koje je Pamela namazala puterom.

„Tanjir“, nastavio je po ilustracijama.

„Tako je, tanjir“, složila se mama i pružila mu tanjir da na njega naređa svoje sendviče. „Sad možeš da jedeš.“

„Možeš da jedeš“, ponovio je Jeremijaš i seo za sto, gde je zbrisao sve iz tanjira za tren oka.

Zatim je stao kod vrata, s poklopcem u ruci.

„Danas ne idemo u šetnju“, smireno odgovori mama. „Već si bio u školi.“

„Idemo“, ponovio je Jeremijaš.

„Ići ćemo sutra.“

„Idemo!“

„Sutra, Remiku, važi?“

Jeremijaš je otišao do postera i prstom pokazao na ilustraciju za određeno doba dana. Posle popodnevne užine bile su nacrtane noge u pokretu.

„Idemo!“, ozbiljnim tonom je ponavljao.

„Jao! Zaboravila sam da zamenim poster“, mama je zavalila. „Potpuno sam smetnula s uma da danas kreće u školu. Nisam sklonila šetnju sa postera, moja greška.“

„Ja ću ga voditi, mama“, ponudila se Pamela. „Remiku, idemo?“

„Idemo!“

I već je čekao kraj vrata.

Izašli su iz lifta, prošli pored poštanskih sandučića i kroz zastakljena vrata izašli iz grade. Jeremijaš se odlučno uputio prema kontejnerima, noseći poklopac na ruci. Pamela je samo rezignirano prevrnula očima i uzdahnula. Ako joj je nešto smetalo u šetnjama sa bratom, to je bio smrad. Jeremijaš je,

sa druge strane, smrad obožavao. Nije dirao smeće, ali je oduševljeno njušio svaku kantu, a najduže onu sa mešovitim otpadom. Papir i plastika nisu ga uzbuđivali. Kontejner za staklo mu se neznatno više sviđao, iz njega su često dopirala isparenja kiselih krastavaca, izvetrelog vina i ko zna čega još.

„Dođi“, povukla ga je za ruku.

Smrad iz kontejnera nije bilo jedino što joj je smetalo. Nije ni morala da podiže glavu kako bi se uverila da je nekolicina komšija posmatra iza prozora. Srećom, Jeremijaš se zasitio smradova i mogli su da krenu dalje. Skrenuli su prema nizu parkiranih automobila, gde je zadivljeno zagledao svaki volan i svaku ratkapnu.

„Okrugli!“, veselo je rekao Pameli.

Pamela je klimnula, ali bila je na oprezu. Znala je da se približavaju zoni visokog rizika. Ako su automobili bili parkirani po drukčijem redosledu od onog koji je Jeremijaš zapamtio tokom svoje prve šetnje, tek što su se doselili, zapao bi u duboko očajanje. Srećom, parking su uglavnom koristili stanari, i većina vozača imala je svoja uobičajena mesta. Ako bi neki auto nedostajao, Jeremijaš bi to mirno podneo. Ali ako se ne bi parkirao na svom uobičajenom mestu ili ako bi se na njegovom mestu našao drugi auto, to bi bilo užasno. Činilo se da su prisustvovali jednoj takvoj situaciji. Jeremijaš je zastao pored srebrne oktavije i unezvereno je gledao oko sebe.

„Bela mazda CX-3! Bela mazda CX-3!“, vikao je, vidno potresen.

Pamela pomisli kako bi se manje uzrujao da neko ukrade njegov auto, nego da vidi tuđi auto parkiran na mestu drugog tuđeg auta, u ovom slučaju bele mazde CX-3. Znala je da ne sme dozvoliti da nervoza preraste u napad.

„Moramo da krenemo, Remi“, odlučno je rekla i poturila mu bombonu pod nos.

„Bela mazda CX-3!“, nastavio je Jeremijaš, ali je i primećio bombonu i ubrzo joj posvetio svu svoju pažnju.

„Ako krenemo, dobićeš bombonu.“

„Dobićeš bombonu“, klimnuo je, uzeo je u usta i pustio sestru da ga povede.

Na sreću, ostali automobili su bili standardno parkirani, te ih je Jeremijaš prošao uz zadovoljno mljackanje. Onda se ustremio ka kioscima i stao da se provlači između njihove zadnje strane i betonskog zidića, gde se osećalo na mokraču. Ovaj deo šetnje Pamela je redovno tolerisala i strpljivo je čekala da Jeremijaš izroni na drugom kraju mučnog tunela.

Posle toga ostalo je samo da prekontrolišu nekoliko šah-tova, pri čemu su ga teški, okrugli poklopci doslovce opčinjavali, dok je gvozdene rešetke uglavnom zaobilazio, iako bi kroz njih smrad, po logici stvari, trebalo lakše da prodire.

Na poljani se nisu dugo zadržavali, naročito ako bi se u tom trenutku tamo šetao neki pas. Jeremijaš je imao čudnovat odnos prema psima. Ponekad se činilo da mu se sviđaju, a umeo je i da potrči za njima. Sa druge strane, bilo je jasno da ih se boji. Kad bi se pas previše približio, Jeremijaš bi zgrabio mamu ili Pamelu za ruku i zatvorio oči.

„Idemo kući, važi?“ , predložila je Pamela pošto je na drugom kraju poljane spazila dva labradora.

„Kući“, klimnuo je Jeremijaš i sa poklopcem u ruci nabio takav tempo da ga je Pamela jedva stizala.

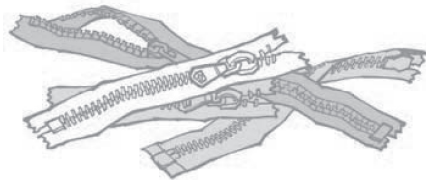
Usporio je tek kad je do njega dotrčao razigrani koker španijel. Pas je izgledao prijateljski nastrojen, vrteo je repom, ali onda je zalajao. Jeremijaš je panično dohvatio sestru za ruku i tako čvrsto zažmurio da mu se čitavo lice naboralo.

Delovalo je istovremeno strašno i smešno.

„Ne boj se, Remi, ne boj se. To je dobar pas. Gledaj, već je otišao.“

„Ne gledaj“, Jeremijaš je nepokolebljivo vrteo glavom.

Čvrsto zatvorenih očiju dopustio je sestri da ga odvede kući.



2. Formular

Fizičarka je ušla u učionicu sa hrpom papira. Šarina se uzvrpoljila u stolici.

„Pismeni? Na prvom času? Da li je normalna?“, ispod glasa je procedila.

„Smiri se, Kolarova“, nastavnica ju je vratila na mesto. „Ovo nisu papiri za pismeni, već izjave koje treba da potpišete i potvrdite da ste upoznati sa načinom rada i pravilima ponašanja u kabinetu za fiziku. Mada, kad vidim kako reaguješ, odjednom želim da proverim koliko ste gradiva zapravo zaboravili tokom raspusta.“

„Ne, nastavnice“, Šarina se uzvrtela. „Uplašila sam se onako, iz navike.“

„Nemoj da se plašiš, već подели papire. Kad ih svi potpišu, pokupi ih i odnesi na katedru.“

„Jasno. Već letim.“

Čitav razred bacio se na traženje olovaka po rančevima i pisanje prezimena na papirima.

„Jesu li svi potpisali?“, fizičarka je pitala.

„Ne!“

„Ko nije potpisao?“, pogledom je preletela preko učionice.

„Ja!“ , momak iz poslednje klupe u srednjem redu podigao je ruku.

Gospodin sa tabletom je baš problematičan, pomislila je Pamela dok se pitala šta će biti rezultat njegovog prkosa.

„Mogu li da pitam zbog čega nisi potpisao, Patriče?“

„Možete.“

Nakon trenutka neprijatne tišine usledila je salva smeha.

„U redu“, nastavnica je udahnula i osmehnula se. „Onda te, Patriče, pitam, zbog čega nisi potpisao izjavu?“

„Ne mogu da potpišem nešto što nije istina.“

„Kako to nije istina?“

„Ovde lepo piše kako svojim potpisom potvrđujem da sam obučen i upoznat sa svim rizicima i opasnostima koji mogu proisteći iz rada u ovom kabinetu. Ali, nikakve obuke nije bilo. Niti smo sa bilo čim upoznati. Neću da lažem.“

Pamela zapanjeno pogleda Patrika.

„To je naš dežurni bundžija, ne uzbuđuj se. Brzo ćeš se navići. Bezopasan je“, došapnula joj je Šarina.

„Primetila sam“, Pamela se složila. „Ali... zar nije u pravu?“

„Kako hoćeš, Patriče“, fizičarka je slegnula ramenima. „Ako se ne sećaš obuke od prošle godine, možeš poći sa mnom u kabinet za vreme velikog odmora. Tamo možeš natenane i podrobno da iščitaš priručnik o radu, pre nego što potpišeš.“

„To već ima smisla“, dečak je odgovorio glasom lišenim svake emocije.

„Želi li još neko da se pridruži Patriku?“

„Ja... i ja bih to da pročitam“, Pamela podiže ruku. „Nisam bila ovde prošle godine, tako da...“

„Kako hoćeš. A sada svi otvorite udžbenike na strani osam.“



„Jesi li poludela?“ Šarina se pljesnu po čelu. „Ceo veliki odmor da čitaš neke gluposti?“

Pamela je već malko zažalila. Diskretno se okrenula ka Patriku. Usredsređeno je gledao u knjigu dok je levom rukom gnječio nekakav predmet. Biće naporno, pomislila je. Ali bio je u pravu u vezi s potpisom, zar ne?

„Mogu s tobom?“ upitala je Pamela Patrika na početku velikog odmora.

„Gde?“

„Pa, u kabinet za fiziku.“

„Moram prvo da jedem.“

„Aha. A ne možeš da jedeš posle?“

„Posle čega?“

„Nakon što potpišemo onaj formular. Htela bih što pre da se rešim te muke.“

„Muke? Nemam ja veze s tim što tebe muči. Moram da jedem.“

Pamela je razrogačila oči. Kakav prostak. Šta zamišlja?

„Jedi onda, da ne umreš slučajno od gladi“, odbrusila mu je.

„Glupost. U stručnoj literaturi piše kako čovek može da izdrži i do četrdeset dana bez jela. Doduše, informacije su iz različitih izvora, i nisu u potpunosti usaglašene. Lično nisam probao.“

„Misliš da si duhovit?“

„Ja... idem sad da jedem.“

Ljutito ga je gledala dok je odlazio. Na prvi pogled delovao je skroz simpatično, ali zapravo je dozlaboga umišljen.

„Patrika nećeš smuvati“, zacvruktao je neko iza njenih leđa.

„Ne movam ga“, breknula se.

„Nemoj da se ljutiš“, ridokosa, pegava devojka ju je umirivala. Pamela je bezuspešno pokušavala da se seti da li je njeno ime bilo Zita ili Zlata. Ili možda Zora? „Mada, i ja džabe pričam“, nastavila je devojka. „Patrika devojke uopšte ne zanimaju. A kad kažem uopšte, mislim uopšte.“

„On je gej?“, Pameli se javilo logično objašnjenje.

„Ne bih rekla“, ridokosa se zakikotala, a Pamela se u tom trenutku setila da se ipak zove Zlata. „Prošle godine ga je startovao jedan dečak iz starijeg razreda, ali ništa. Mi smo sigurni da je Pat zaljubljen u svog plišanog medvedića.“

„Kao mister Bin?“, Pamela se nasmešila.

„Tako nekako“, Zlata uzvratila osmehom. „Htela sam samo da ti kažem kako nema svrhe gubiti vreme na Patrika.“

„Hvala“, uozbiljila se Pamela. „Ionako nemam previše vremena.“

„Pomelo! Pomelo!“, zaurao je Jeremijaš kada je Pamela stigla kući iz škole. Još u predsoblju se na brzinu presvukla u žutu majicu, budući da je bio utorak, i provirila u bratovljevu sobu.

Sedeo je na tepihu, a svuda oko njega bili su uredno poređani rajsferslusi raznoraznih dužina. Jeremijaš je uzimao jedan po jedan, brižljivo ih otkopčao i zakopčao, a zatim ih slagao po veličini.

„Ćao, Remi! Imaš novi rajsferslus?“, Pamela je pokazala na komad koji je njenom bratu visio oko vrata.

„Imaš novi. Imaš novi“, radosno je pljeskao.

„Smem da ga isprobam?“, pitala je.

„Smem“, klimnuo je i savio vrat kako bi ga lakše dohvatila.

Sela je pored njega, otkopčala rajsferšlus, a onda ga otvorila. Zatim još jednom, pa još jednom. Tihi zvuk zubaca koji dolaze na svoje mesto ju je umirivao. Odavno je shvatila batinu opsednutost. Razumela ju je.

„Strava su, je l' da, Remi?“

„Strava su. Strava, Remi“, razmahao se.

Za večeru su bile ćufte. Pamela je gledala kako mama na batin tanjir obazrivo i precizno spušta okruglu porciju pirea, a na njeno središte savršeno zaobljeni komad mlevenog mesa. Nekad bi je obuzela neodoljiva želja da razbuca tu savršenu formu. Da knedle podeli na tri dela, a brdašca pirinča da razvuče po čitavom tanjiru. Ali to nije bilo moguće. Ne kod kuće. Ne pred Jeremijašem. Luksuz nesavršenosti na tanjiru mogla je da dopusti sebi samo tokom školskog ručka.

„Šta ste danas jeli?“, mama je naslutila o čemu razmišlja.

„Meso, šargarepe i krompir. Ništa naročito. Na kraju nisam ni stigla da jedem jer sam ceo odmor provela u kabinetu za fiziku“, dodala je i namrštila se čim se setila onog naduvenka.

„Možeš li ujutru da mi skočiš do pekare?“, mama se setila. „Naručila sam čizkejk, stići će pre sedam.“

„Ujutru je ljubičasta“, oglasio je Jeremijaš.

„Jeste, Remi. Sutra je sreda. Ljubičasta“, Pamela je potvrdila, srećna što će moći da obuče onu novu haljinu što je dobila od bake. Barem sutra neće morati da se presvlači u hodniku.

„Mama, nema čizkejka!“, Pamela je pozvala mamu iz pekare. „Imaju nešto drugo. Sa makom i sa džemom. Šta da radim? Ne znam kako se ovo desilo. Gospođa koja radi se silno izvinjava, ali naprosto ga nisu spakovali. Možda po

podne... znam da nam po podne ništa ne vredi. Danas ga nemaju, ali sutra će ga imati... važi, pitaću.“

Pamela je odvojila telefon od uha i stidljivo upitala prodavačicu.

„Imate li nešto drugo sa sirom?“

„Ne“, prodavačica se osvrnula, „samo slano, devojčice. Doneli su mi buhtle sa sirom. Vidiš, a ja sam naručila sa makom. Verovatno je dostavljač pomešao porudžbine. Biće im veselo danas.“

„Buhtle? Da ih vidim! Mogu li da se preseku? Odlično, to će poslužiti!“, obradovala se Pamela. „Nešto ćemo smisliti. Daćete mi četiri. Mama?“, ponovo je rekla u slušalicu. „Imaju buhtle. Da ipak uzmem osam? Onda osam.“

Kod kuće se Pamela trudila da zaokupi bratovljevu pažnju rajskeršlusom na svojoj pernici dok je mama užurbano vadila sir iz buhtli i valjala ga u loptice. Vreme im je curilo, već je prošlo sedam.

„Uf. Ali šta sad“, mama je uzdahnula i pred Jeremijaša iznela tanjir sa četiri kružna komada peciva koje je upravo iskrojila. „Evo, ovde ti je čaj, Remi.“

Blago uznemireni Jeremijaš zurio je u loptice na tanjiru, svestan da nešto ne štima. Onda je vrisnuo svojim piskavim glasićem i iz sve snage stao da udara pesnicama po stolu.

„Remi, ne! Remi, šta ti je? Vidiš da su okrugle“, mama se trudila da ga smiri. „Sa sirom. To voliš.“

„Ne voliš!“

„Kako sad ne?“

„Neee!“, bolno je jauknuo.

„Hajde, smiri se. Hoćeš čaj?“

„Bolje nemoj, mama“, umešala se Pamela, ali već je bilo kasno.

„Nećeš!“ , zaurlao je Jeremijaš, dohvatio punu šolju u obliku slona i tresnuo je o zid.

„Ne smeš! Ne smeš! Ne smeš!“ , istog trenutka sklupčao se na podu, u vrućoj barici, brzinom munje zgrabio je krhotinu na čijem tupom kraju se nalazila surla i zario je sebi u obraz.

Potekla je krv.

„Drži mu noge!“ , mama je vrisnula, pokušavajući da mu otme komad keramike.

Pamela je svom svojom težinom legla na brata. Drmusao se i ispuštao visoke, zastrašujuće urlike.

„Dobro, Remi, Remi, psst. Tiše, psst, biće sve u redu. Tako... tako... vidiš... dobri dečak... dobri Jeremijaš, psst...“

Jezivi krici su utihnuli. I mama i Pamela osetile su kako grčenje dečakovog tela slabi. Srećom, ogrebotina nije bila duboka, iako je pre nekoliko trenutaka delovala grozno. Ipak, i dalje je teško disao, hroptavo, isprekidano, kao da mu nedostaje vazduha.

„Ne smeš, ne smeš, ne smeš...“ , procedio je napokon kroz suze, već malaksao i nesposoban da se pokrene.

Ostavili su ga da leži na podu. Pamela je samo donela jastuk, pridržala mu glavu i pokrila ga ćebetom.

„Javiću školi da ne dolazimo“ , mama je tiho rekla.

„Da ostanem sa tobom?“ , Pamela je pitala.

„Ne, ne. Ti idi. I... presvuci se.“

Pamela je pregledala novu haljinu. Na rukavu je bilo krvavih mrlja, a u silnom rvanju se i tkanina na više mesta poderala.

„Sjajno!“ , besno je procedila, ali odmah je i zažalila.

Šta je komad garderobe u poređenju sa Jeremijaševim mukama, koje ni on sam ne razume?

„Sigurno nećeš da ostanem?“, pogledala je mamino bledo lice.

„Ne. Idi u školu. Biće sve u redu. Biće miran. Samo kad bih znala šta ga je izazvalo...“

Pamela je preletela pogledom preko stola. Stolnjak se srozao skoro do zemlje, samo ga je na jednom kraju još držao tanjir sa preostalim komadima peciva.

„Suvo grožđe, mama. U buhtlama nije bilo suvog grožđa.“



3. Pokisla

Pamela je u poslednji čas utrčala u školsku zgradu. Nije želela da kasni, te je razvila supersoničnu brzinu. Imala je opravdanje, i to veoma ozbiljno, ali nije htela da se bilo kome pravda. Jutarnji sprint kroz naselje nije joj popravio raspoloženje, štaviše usput je pokisla do gole kože.

„Sa zapada stiže pojas niskog pritiska, sa središtem iznad Britanskih ostrva“, neko joj je dobio dok je u svlačionici tresla vodu iz kose, cedila majicu i užurbano pakovala pro-močene sandale.

„Molim?“

„Ujutru se očekuje malo do umereno oblačno vreme, uz povremene padavine koje do polovine dana mogu preći u pljuskove.“

„Hvala, primetila sam već“, zarežala je i otrčala prema učionici, budući da se zvono za početak časa upravo oglasilo.

„Ipak, do večeri će iznad naše zemlje stići pojas visokog pritiska i doneti razvedravanje, kao i postepeni prestanak padavina“, Patrik je nastavio, ali više ga nije čula.

„Hej, videla sam te juče sa nekim tipom“, Šarina se iske- zila tek što se Pamela smestila. „Držali ste se za ruke. Kod livade za pse. Tebe sam videla, je l' da?“

„Da.“

„Istina, bili ste dosta daleko, i žurili ste, ali... nije loš“, zna- čajno je mljacnula. „Gde si ga našla?“

„Nigde“, Pamela se brecnula. „To mi je brat.“

„Tvoj brat?“, Šarina je iskolačila oči. „I vi se... tako... držite za ruke? Da to nije malo čudno?“

„Nije. To radimo odmalena.“

„Okej. Hej... je l' se viđa s nekim?“, znatiželjna je bila Šarina. „Mogla bi da nas upoznaš...“

„Hm... bolje ne“, Pamela se okrenula, uzalud pogledom tra- žeći nasavnika engleskog, gde baš danas da mu toliko treba!

„Zašto ne?“, Šarina je nastavila.

Najzad!

„Hello! Sorry I'm late! I hope you're all having a nice day!*"“

Po povratku iz škole, Pamelu je dočekaao miris svežeg peciva.

„Ali mama... nisi se nimalo odmorila. Je li bata dobro?“

„Jeste. Remik je pomagao.“

„Remik je pomagao“, začulo se ispod stola. „Kolač super, Remik super.“

„Stavićemo ih u zamrzivač i dve nedelje ne moramo da brinemo“, mama je objasnila Pameli. „Pogrešile smo što smo se oslonile samo na pekaru. Čudi me kako se ranije nismo toga setile“, dodala je uz osmeh.

* (engl.) Zdravo! Izvinjavam se što kasnim! Nadam se da ste svi dobro! (*Prim. prev.*)

„U pravu si“, Pamela se takođe nasmešila, ali obe su se ubrzo uozbiljile.

Jeremijaš nije bio u stanju da shvati uzrok njihovih emocija. Nije mu bilo jasno zašto se smeju, ili zašto plaču. Njemu je to sve bilo isto. I jako ga je ljutilo kada nešto ne bi razumeo. Nekad bi ga naprosto izluđivalo.

Jednom je nekom dečaku na ulici umalo razbio zube. Samo zato što se dečak smeja. Nije se smeja Jeremijašu, to nikako. Nikakvog podsmeha, nikakvog zadirkivanja tu nije bilo. Ali, Jeremijaša je pogodilo to što nije razumeo. Nije shvatao šta te salve smeha i iskeženi zubi u tom trenutku predstavljaju. Haos i nesigurnost učinili su da se oseti ugroženim. Stoga je odlučio da napadne.

Isto tako ne podnosi plač druge dece. Plakanje zbog odra-nog kolena, nabijenog palca ili iskrenutog zgloba za Jeremijaša predstavlja okidač za afektivno ponašanje. Njegov prag bola nalazi se negde drugde, on bol gotovo da i ne oseća. Tim pre ga urlici druge dece zbunjuju. Te stvari za njega su ostale misterija. Stoga je bolje biti na oprezu. Pamela je munjevito obrisala osmeh sa lica. Dve bratovljeve scene u jednom danu bilo bi previše za nju. Za mamu pogotovo. Ionako je izgledala premoreno.

„Stala je kiša. Hoćeš s njim napolje?“, mama je bojažljivo pitala Pamelu, videvši zabrinutost na njenom licu. „Klijent mi traži obračun poreza. Trebalo bi da se posvetim tome.“

„Hoću“, klimnula je Pamela, svom snagom se trudeći da ne pokaže netrpeljivost koju je tog trenutka osećala.

Nije joj smetalo da prošetala sa Jeremijašem. Toliko često je to radila da se već navikla. Njegov ritual polako je postajao i njen. Pa šta ako bata privlači pažnju? Čim izađe iz zgrade zaleti se prema kontejnerima, i? Nek babama iza zavesa

ispadnu oči od čuđenja. Proverava automobile na parkingu. To se uglavnom da rešiti pomoću šake bombona u džepu. I smrad iza kioska može se preživeti. Onda... o čemu se radi? Šta je u njoj izazvalo toliku nelagodu?

Pamela je morala priznati da se plaši Šarine. Ili bilo koga iz novog razreda. Ali zašto? Da se možda ne stidi Jeremijaša? Toliko puta je već doživela slične susrete da je to osećanje odavno prevazišla. Kako je rekao onaj štreber pre neki dan? Osećanje? Gluposti! Osećanje stida ne postoji. Nas troje, Jeremijaš, mama i ja, nemamo se čega stideti. Nemamo!

„Idemo, Jeremi!“

„Idemo, Jeremi!“, ponovio je, ispuzao ispod stola i zaputio se u svoju sobu po poklopac.

Remik je moja Ahiłova peta. Da njega nema, ne bih osećala tu bol. Ali probajte da skačete od sreće kad imate samo jednu nogu. Sve ima svoje. A Remik je deo mene još od rođenja, i više od toga.



Nije mi samo brat, blizanci smo, spojena sam s njim, htela to ili ne. Već četrnaest godina.

Kada smo se rodili, sve je delovalo sasvim u redu. Jedino je Remik mnogo više plakao. Proplakao bi dan i noć. Mama mora da je bila van sebe. Ipak, doktori nisu pronašli nikakav problem, tako da se mama naučila da spava dok joj dete urla na uvo.

Kada je malo porastao, satima bi igračkom treskao po krevetu, i nije mu se mogla oduzeti. Nekoliko puta smo pokušali, ali čim bi videli njegovo napregnuto lice ljubičasto od bola i oči gotovo ispale iz duplji, odustajali bismo i vraćali bismo mu je.

Jako rano sam počela da puzim, a zatim sam i probodala. Ali Remik dugo nije hteo ni da mrdne, i dok bih ja letela po sobi samo bi sedeo i satima se ljuljao napred i nazad. I danas to radi kada je uznemiren. Napred, nazad, napred, nazad... satima... pogleda prikovanog za jednu tačku. Njegov terapeut tvrdi da se tako smiruje. Mene, međutim, užasava da ga takvog gledam. Ipak, navikla sam. Morala sam da se naviknem jer bati to prija.

„Operi ruke“, Pamela je rekla Jeremijašu kada su se nakon jednog sata vratili iz šetnje.

Muvao se po predsoblju, nije mu se išlo u kupatilo. Nestrpljivo ga je odvukla do postera. Nakon sličice nogu u pokretu sledila je sličica ruku iznad lavaboa.

„Pranje ruku. Evo. Vidiš sliku?“

„Vidiš“, klimnuo je i otrčao u kupatilo.

„I obriši ih peškirom!“, stigla je da dobaci.

Jeremijaš se vratio do postera mokrih ruku, neko vreme ga proučavao a zatim rekao:

„Nema peškira.“

„Zaboravila sam da nacrtam peškir“, uzdahnula je mama, nakratko podignuvši glavu od dokumenata.

„Nema. Vidiš. Ne briši“, Jeremijaš je zaključio i zavukao se pod sto gde su ga čekali rajsferšlusi.

„Sve mi nekako izmiče“, mama reče hladno. „Ništa ne stižem, pravim greške, zaboravljam... a on“, pokazala je glavom prema stolu, „on kao da je zaboravio i ono što je nekada znao. Ranije je brisao ruke gotovo automatski. Kako to da sad ne može?“

„To je zbog selidbe“, Pamela je pokušala da je umiri. „U starom stanu je svašta znao i bez crteža. Naučiće ponovo. Krenućemo ispočetka i uspeće nam.“

„Ispočetka“, mama je zarila glavu u dlanove. „Uvek ispočetka. Čim malko napredujemo, desi se neka glupost, i on sve zaboravi. Onda opet ispočetka. Ispočetka, ispočetka, ispočetka! Poludeću od tog ispočetka! Ko to može da izdrži?“

Poslednju rečenicu obojile su naznake plača. Pamelu je to uplašilo. Majčini izlivi emocija nisu bili česti, ali su bili snažni. Pukotine na njenom štitu samokontrole mogle su se videti i iz svemira.

Pamela je tokom godina naučila da predoseti erupcije majčinog besa. Ne bi pogodila uvek, ali bi pogodila u sedamdeset ili osamdeset posto slučajeva. Toliko su bile bliske i okrenute jedna drugoj da je i najmanji iskorak bio trenutno uočljiv.

Pamela je primetila da mamu iz takta najčešće izvedu sitnice. Nikada ne izgubi strpljenje kad bata ima napad, nikada ne gubi prisebnost kad su zdravlje ili život nekog od njih troje u opasnosti. Ispade uvek izazivaju naizgled nebitne, ali uporne sitnice koje podrivaju volju kao teški, spori rovokopač.

Pamela je predosetila kako se takav ispad bliži. Odavno je naučila kako da se ponaša u takvim situacijama. Zнала je, tačnije osećala je, da na maminu trenutnu slabost mora odgovoriti sopstvenom snagom. Taktika je ponekad bila gruba, ali često učinkovita.

„Ko to može da izdrži?“, ponovila je mamine reči nešto glasnije. „Nas dve, mama, zato što moramo. Ako ne možemo da izdržimo, Remika će poslati u ustanovu!“

Ustanova. Ta reč delovala je kao vradžbina. Kao magična reč koja je zapravo značila: *molim te, spasi me!* Pamela i mama su je mrzele. Ipak, ona je visila nad njima poput tamne senke, i zlokobno se cerila.

Pamela je imala noćne more.

„Šta mu je?“, pitao bi glas.

„Ne prati pogledom.“

„Ne podražava vas.“

„Ne igra se.“

„Ne prepoznaje vas.“

„Neće progovoriti.“

„Mentalno je retardiran.“

„Smestite ga u ustanovu.“

„Smestite ga u ustanovu!“

„Smestite ga u ustanovu!“

„Ne!“

Tada bi se najčešće budila. Pošto bi se uverila da njen izbežumljeni vrisak nije nikog probudio, da u njenu sobu nisu ušli ni preplašena majka ni radoznali Jeremijaš, briznula bi u plač. Plakanje je lepo. Plakanje je poput milovanja. Kada se isplače, moći će ponovo da dođe do daha. Da ne plače u tajnosti, dosad bi se sigurno ugušila.

„Remika u ustanovu“, ponovio je Jeremijaš ravnodušno.

„Rajsferšlus super“, gurnuo je ruke ispod stola, a novonastalu tišinu prekinulo je zveckanje zubaca koji se međusobno preklapaju.

„Idem da spremim večeru“, mama je klimnula glavom i ustala žustrije nego inače. „Šta imamo na rasporedu, Remi?“

Skočio je i prstom pokazao na sličicu.

„Remi krompirić. Mama krompirić. Pomelo krompirić.“

„Hoćeš li mi oprati krompire, Remi?“

„Hoćeš.“

Pameli je laknulo. Ponekad je dovoljno sasvim malo. Ponekad je dovoljno samo pokisnuti, a onda celog sebe iscediti.